

PETER NORRIS' LILLE HAVEKALENDER FOR SELVFORSYNERE

Min såkalender er baseret på, hvad jeg har dyrket i køkkenhaven i 2022. Hovedvægten er på forkultivering.

De allerfleste afgrøder forkultiveres bl.a. for at få en tidligere høst eller for at have udplantningsplanter parat, når et bed er blevet ledigt efter høst af en tidligere afgrøde. Her er erfaringer med afgrøders udviklingstid og høsttidspunkt vigtige for at kunne planlægge, hvornår tingene skal sås. Såtidspunkterne i kalenderen er derfor bestemt af, fx hvilken afgrøde udplantningsplanterne skal efterfølge – og således kan kombinationer af afgrøder i et bed have betydning for, hvornår de enkelte afgrøder skal sås og udplantes. De afgrøder, som sås direkte fylder ikke meget i kalenderen – man sår bare, når pladsen er ledig, og vejret er til det.

Såtidspunkterne kan sagtens svinge et par uger til begge sider. Vejret og valget af sorter kan spille en rolle for, hvornår de enkelte afgrøder skal sås og udplantes. Sommetider kan udplantningen trække ud så længe, at man må potte planterne om til større potter.

Rootmaster eller roottrainer? Rootmaster er bedst til små frø, især til afgrøder, som skal multisås som fx løg, porrer, rødbeder mm. Roottrainer har en noget større jordvolumen og egner sig bedre til store frø, som er mere følsomme over for fugtig eller for iltfattig jord. Fx ærter, bønner og majs – min erfaring er, at disse dels spirer dårligere i rootmaster, og dels udvikler sig dårligere.

DEN LILLE HAVEKALENDER FOR SELVFORSYNERE

	Januar			Februar			Marts			Noter
	Primo	Medio	Ultimo	Primo	Medio	Ultimo	Primo	Medio	Ultimo	
Persille sås										Sås i bakke. Ompottes senere til små potter, stilles i drivhus
Chili, peber og persille sås i bakker										
Hvidløgsbed får et drys møg og træaske										
Hestebønnebed får træaske.										
Stenfrugt får kalk										Kirsebær og blommer. Også lidt til fersken og abrikos
Forårsløg sås i pluggbox										Sort: 'Ishikura'. Udplantes sidst i marts
Løg bredsås i bakke										3-4 frø pr. celle
Græsk oregano sås										
Rapini sås i pluggbox										Omplantes til små potter og udplantes i mistbænk sidst i marts/start april
Radiser sås i pluggbox										Sort: 'Rudi' og 'Marike'. Udplantes under plastik først i marts
Salat sås i pluggbox										Sort: 'Gustav', 'Briweri' og 'Little Gem'. Udplantes i mistbænk marts
Tomater, tidlige, sås i bakker										Sort: 'Bloody Butcher'. Udplantes under plastik eller i mistbænk i april
Efterårshindbær skæres ned										
Kartofler forspires										
Spinat sås i pluggbox										Udplantes tæt på friland, høstes som babyspinat
Net lægges over hvidløg og overvintrende løg for at beskytte mod løgminérfluen										
Overvintrende skalotter får hønsemøg										Eller anden kvælstofholdig gødning - undertrykker tendensen til at gå i blomst
Radiser sås i drivhus										Sort: 'Rudi' og 'Marike'.
Rødbeder, tidlige, sås i rootmaster										Sort: 'Boltardy'. I rootmaster med 4-5 frø pr. celle. Udtyndes til max 4 spirede pr. celle. Udplantes som klump sidst i marts under plastik
Blåbær beskæres										
Broccolini sås i bakker										Sort: 'Calabrini', 'Stemia' og 'Atlantis'. Får passende størrelse til udplantning midt i april. Må ikke stå for varmt
Kartoffelbede får træaske og dækkes med plast										En håndfuld pr. m ²
Overvintrende løg får kvælstofholdig gødning										
Overvintrende spinat får kvælstofholdig gødning, så snart der viser sig lidt nyvækst										
Persille og dild sås indenfor i bakker										Dværagsort fx 'Nano' af dild. Persille sås i en dyb bakke (ikke pluggbox) og prikles til små potter.
Sommerkål, 3 slags, sås i potter										3 broccoli, 3 spidskål og 3 blomkål, sorten 'Amazing',
Tagetes sås til udplantning drivhus										
Tomater sås i bakker til drivhus										Tidligst 8. marts
Tidlige ærter sås i roottrainer										Sort: 'Hurst Green Shaft'. Udplantes først i april under plastik
Radiser sås i pluggbox										Udplantes fx mellem rækker når nye kartofler lægges, eller i mellemrækkerne hvor der senere plantes broccolini
Beskær figen										I marts-april skal de grene som har båret frugt skæres tilbage over ét øje
Bladselleri sås i pluggbox										Frø bades i 25° varmt vand i 25 minutter for at undgå smitte af selleribladplet. Sås i overfladen i pluggbox og dækkes af et lille drys sand. Ompottes 2 gange
Efterårs- og vinterporrer sås i kasser med kompost i bunden										
Salat sås i pluggbox										Sås ca 10. marts. 'Little Gem' til udplantning mellem jordbær
Spinat sås i tomatbed og courgettebed										
Aspargesbed får kalk										
Hindbær får kompost og hønsemøg										90 gr tørret hønsegødning pr m ² - og derefter kompost
Spinat sås direkte i bed hvor der senere udplantes porrer, samt i kommende majsrækker.										Sort 'Monnopa'
Tagetes sås										
Dild sås										
Løgbed får træaske og møg										En håndfuld pr. m ² for at tilføre kalk

DEN LILLE HAVEKALENDER FOR SELVFORSYNERE

	April			Maj			Juni			Noter
	Primo	Medio	Ultimo	Primo	Medio	Ultimo	Primo	Medio	Ultimo	
Vask drivhuset yderst										
Visne blade fjernes på jordbær										
Peberrod genplantes										
Løgbed får stenmel										
Basilikum sås til drivhus										Sort: 'Genovese'. Både til potter og det lille bed. Udplantning i drivhus i maj
Rødkål sås										12 styk. 9 udplantes efter rapini
Majsbede får møg, ca 1/3 spand pr. bed										
Kommende hvidløgsbed vandes med hvidløgpulver, når jordtemperaturen er 15-18°. Samtidig får næste års løg- og porrebede samme behandling.										Min erfaring er, at det forebygger angreb af hvidråd. Ca. 30. g. hvidløgsgranulat til 10 L vand pr. m²
Majs sås										Tidligste majs sås ca. 7. april. Sås i quickpot/roottrainers. Udplantes efter høst af spinat i første halvdel af maj, evt under plast/fiberdug
Rødbeder sås.										Sort: 'Foniro'. Sås i forspiringsbakke med 60 celler (CD60), 3 pr celle. Rækker til mellemlantning mellem andet hold majs, dobbeltrækker i kanten af bed med høje ærter
Frilandstomater sås										Sås ikke før 8. april - ellers blir de for store inden udplantning omkring 1. juni
Agurker sås til udplantning i mistbænk										
Persillerod sås direkte										Frøene udblødes i vand natten over for at fremme spiringen. Sås i kanten af tomatbed
Sommergulerod sås										
Næste hold broccoli og spidskål sås										Sort, broccoli: 'Rasmus' og 'Calinaro'. Sort, spidskål: 'Caraflex'. Sås ca 15.4. til udplantning hvor der senere udplantes overvintrende blomkål.
Ærter sås på friland, 2. hold i dobbeltrække										
Løg plantes										Såede løg plantes midt i april
Salat sås										Pluksalat til udplantning mellem stangbønnestænger og i kanten af frugtbuskebede
Buskbønne sås til drivbænk.										Sort: 'Delinel' sås i roottrainers, ikke rootmaster. 21 styk udplantes i bænk - afstand 15 cm i 3 rækker. Der går 3 uger fra såning til udplantning - sås ca 25. april. Udplantes efter salat
Lavendel klippes ned til 7-10 cm										Afklippet kværnes og bruges som jorddække
Ærter sås på friland										Sort: 'Grams Høje' ært sås direkte. Sås i dobbeltrække, med 20 cm mellem rækkerne
Broccoli og spidskål sås										Sort, broccoli: 'Rasmus', 'Calinaro' og sort, spidskål: 'Caraflex' til udplantning efter overvintrende blomkål
Courgetter sås										Udplantes efter ca 3 uger under fiberdug. Hvis courgetter skal udplantes efter nye kartofler, skal de tidligst sås 25. maj
Efterårshindbær udtyndes										Udtyndes til ca 10 pr meter når de er 30-40 cm høj
Limplader hænges i blommetræ										Fanger blommebladhveps
Majs sås										Andet hold sås ca 5. maj. Udplantes sidst i maj efter vinterbroccoli
Rosenkål sås										Sort: '**Brodie' og 'Bosworth'
Thai basilikum sås til potter på terrasse										
"Skræmmeugler" sættes på kirsebærtræer straks efter blomstring										
Buskbønner sås										Sort: 'Delinel'. Udplantes sammen med agurker i misbænk. Holder spindemidetrykket nede. 8 planter - frø høstes i efteråret
Drueagurk sås										Udplantes først i juni
Hvidløgsbede grundvandes										Hvis jorden ikke er godt fugtig og bladene ikke er begyndt at gulnet
Salat sås										Næste hold sås. Udplantes hvor der er plads
Stangbønner sås										Sort: 'Cobra', i roottrainers, udplantes juni efter overvintrende skalotter
Ærter sås										Sort: 'Hurst Green Shaft', i roottrainers. Udplantes efter overvintrende løg i mistbænk
Rødbede sås										Sort: 'Foniro'. Til udplantning mellem tredje hold majs. Sås i forspiringsbakke med 30 celler (CD30), 4 frø pr celle
Blomkål sås i bakker										Sort: '**Sweet Sprouting' og 'Blumini' sås, 10 styk. Udplantes først i juli efter tidlige ærter
Vintergulerødder sås										Sås fra sidst i maj til først i juni
Majs sås										Tredje hold sås ca 25. maj - dvs ca 3 uger efter andet hold. Udplantes juni efter tidlige kartofler
Hvidkål sås i bakker										Sort: '**Minicole' og 'Nagels' sås 15 styk til udplantning i mistbænk efter jordbær
Savoykål sås										Sort: 'Salarite', sås til udplantning efter spidskål

DEN LILLE HAVEKALENDER FOR SELVFORSYNERE

	April			Maj			Juni			Noter
	Primo	Medio	Ultimo	Primo	Medio	Ultimo	Primo	Medio	Ultimo	
Sene kål sås i bakker										Sort, palmekål: 'Tundra' og 'January King' sås til udplantning efter jordbær. Sort, blomkål: 'Optimist' og sort, spidskål: 'Express' sås til udplantning efter tidlige kål
Figner knibes										Nye skud med figen knibes efter 4-5 blad
'Purple Sprouting' broccoli sås										Sort: '**Claret' og 'Red Arrow'. Udplantes juli efter løg
Ærter sås										Sort: 'Hurst Green Shaft'. Udplantes i bænk efter løg
Bladselleri får tang som jorddække										
Broccoli sås										Sort: 'Rasmus', udplantes juli efter ærter
Rosenkål får lidt ekstra kompost										
Salat sås										Sort: 'Gustav' og 'Little Gem'. Udplantes i bænk efter gulerødder
Majs sås										Sidste hold sås ca 10-15. juni. Udplantes juli efter hvidløg
Stangbønner sås										Sort: 'Cobra', sås ca 20.6. i roottrainers til udplantning efter kartofler, sort: 'Franceline'
Løg toppes som forsøg										Sidst i juni (når løgdannelsen starter, 10-12 uger efter udplantningen) klippes toppene tilbage til 25-30 cm - giver større løg, idet toppene ikke vælter for tidlig

DEN LILLE HAVEKALENDER FOR SELVFORSYNERE

	Juli			August			September			Noter
	Primo	Medio	Ultimo	Primo	Medio	Ultimo	Primo	Medio	Ultimo	
Bladbede sås										
Ærter og rødbeder udplantes										Afstand 20 x 20
Efterårskartofler lægges										Sort: 'Twister' og 'Alouette'
Peberrod "nakkes"										I starten af juli kan planterne "nakkes", hvilket indebærer, at rodhalsen blotlægges og trækkes lidt op, hvorefter de kraftigste siderødder under topkuddet fjernes. Dette bør ske efter regnvej, når jorden er fugtig. Resultatet er en kraftigere rodstock, fordi planten tvinges til at optage næring gennem bundrødderne. Efter et sådant indgreb, der for en kortere periode sætter plantens vækst lidt tilbage, bør planten hyppes omhyggeligt
Rødbeder sås										Sort: 'Foniro'. Kan sås ind i juli for efterårshøst. Udplantes efter høje ærter
Bladselleri får gødningsvand										
Stangbønner sås										Sort: **Fasold. Til udplantning efter majs 1. Høstklar efter ca 6 uger
Salat sås til efterårshøst										Sort: 'Grenoble Red' og 'Merveille de Quatre Saisons'
Spidskål og broccoli sås										Sort: 'Express' og 'Calinaro'. Til udplantning august efter ærter og sprouting cauliflower
Høst frø af tomat 'Bloody Butcher'										
Kommende jordbærbed får hønsemøg										
Overvintrende blomkål sås										Sort: 'Walcheren Winter 5' og 'Winter Aalsmeer'. Udplantes sidst i august efter broccoli
Så spinat direkte										Sort: 'Giant Winter' eller 'Matador'. Hvis jordtemperatur er for høj, forspires frø i 3-4 dage i køleskab
Tatsoi sås til sen udplantning										
Broccoli sås										Sort: 'Calinaro' sås til sen udplantning efter fx sprouting blomkål
Salat sås til efterår og vinte										Sort: 'Winter Gem' og 'Winter Density'. Sås ca 10. august. Udplantes mellem jordbær i mistbænk samt ellers på ledig plads. 'Grenoble Red': 2 pluggboxe til udplantning efter majs
Spinat sås										Sort: 'Winter Giant' eller 'Matador' sås i pluggbox til udplantning på ledig plads
Nyt hold diild sås til efterårshøst										
Blommetræ beskæres										
Høste frø af tomater										
Løg sås til overvintring										Sort: 'Hi-Ball', 'Senshyu Yellow' og 'Sturon'. Sås 18. august i pluggbox da de først må uddyndes til foråret. Udplantes sidst i oktober
Spidskål sås til overvintring										Sort: 'Express'. Udplantes i mistbænk i oktobe
Udplant jordbær										Bedste tidspunkt er lige efter 15. august
Mizuna sås til drivbænk og -hus										Sås ca 25. august. Kan senere stilles i drivhus
Persille sås i potte										Overvintrer i drivhus
Overvintrende blomkål sås										Sort: **Boris' og 'Alpha 7'. Overvintrer i drivhus i små potter, udplantes marts i bænk
Plant kartofler i potter										En tidlig sort i potatopots stilles i drivhus i november
Radiser sås i drivbænk eller -hus										Sort: 'Rudi'
Rosenkål får ekstra kvælstof										
Salat sås til overvintring										Sort: 'Grenoble Red' til mistbænk efter agurk. Sort: 'Winter Gem' og 'Winter Density' til drivhus. Feldsalat/vårsalat til udplantning under plast
Spinat sås til overvintring										Sås ca 10. september. Udplantes i drivhus, -bænk og friland i oktober. Sås også direkte i september, hvis der er plads. Der sås 3 pluggbox til udplantning
Vårsalat sås										Udplantes i ledigt bed i oktober
Blade brækkes af rosenkål op til de øverste 10-15 cm										
Spidskål og broccoli sås til overvintring										Sort, broccoli: **Aquiles' og **Stromboli', 18 styk. Sort, spidskål: 'Caraflex' og 'Express', der skal bruges 15 styk til en bænk. Der sås 20 planter. Prikles først i 5 cm potter med ny såjord. Derefter evt til 7 cm med blanding af såjord og lidt kraftigere. Overvintrer i drivhus, udplantes marts
Purløg pottes										Kommer i drivhus til vinter, tages ind efter behov

DEN LILLE HAVEKALENDER FOR SELVFORSYNERE

	Oktober			November			December			Noter
	Primo	Medio	Ultimo	Primo	Medio	Ultimo	Primo	Medio	Ultimo	
Forårsløg sås til overvintring										Sort: 'Red Toga' sås i bakke. Ompottes senere til forspiringsbakke med 60 celler (CD60)
Overvintrende løg udplantes										
Hvidløg plantes										Bedet holdes vandet de første tre uger for at fremme roddannelsen
Overvintrende kål tjekkes										Ompottes til større pottes, hvis rødderne har nået bunden og begynder at fylde potten ud
Kompost sigtes og kommes i tønde										En portion opbevares frostfrit til såning inde om vinteren
Overvintrende ærter sås										Sort: 'Meteor'. Sås i mistbænk
Peberrod høstes										Peberrod graves op i november. Rodstænglerne lægges i jord beskyttet mod frost af tør halm eller vintermåtte. De tykkeste rodstængler bruges i vinterens løb. De tynde lægges næste forår i april efter at sideskud og knopper er gnedet af. De lægges skråt i en rende med endeknoppen øverst i 10 cm's dybde
Skalotter lægges										
Overvintrende gulerod sås i bænk										Sort: 'Amsterdam Forcing' eller en anden tidlig sort. Sås når jordtemp kommer under 5°

